

Din Skog

Tips!
Så blir du en
bi-vän!

ULRIKA NJUTER AV SIN SKOG

PROFFS PÅ PLANTERING
– STOR GUIDE

Din Skog distribueras till skogsägare i de fem nordligaste länen. Kontakt för frågor som gäller nya prenumeranter, adressändringar och reportagetips: misan.lindqvist@sca.com eller tel 060-19 31 16.

REDAKTION

Ansvarig utgivare:

Björn Lyngfelt

Redaktör:

Misan Lindqvist

Projektleddning:

Kerstin Olofsson Kommunikation

Formgivare:

Matsson Reklam & Information

Omslag:

Ulrika Wallin

Omslagsfoto: Michael Engman

Tryck: V-TAB Vimmerby

Upplaga: 46 000

Citera oss gärna, men ange källan.

SCA Skog försörjer SCAs skogsindustrier med virkesråvara från egen skog och genom virkesköp från privata skogsägare. Vi erbjuder skogliga tjänster till skogsägare i Norrland.

Adress: SCA Skog AB, 851 88 Sundsvall

Tel: 060-19 30 00

Hemsida: sca.com/skog

Kärnan i SCAs verksamhet är skogen, Europas största privata skogsinnehav. Kring denna unika resurs har vi byggt en välutvecklad värdekedja baserad på förnybar råvara från våra egna och andras skogar. Vi erbjuder papper för förpackningar och tryck, massa, trävaror, förnybar energi, tjänster för skogsägare och effektiva transportlösningar.

Din Skog inlaga tryckts på SCAs GraphoSilk 90 g. Omslaget trycks på Multi Art gloss.

INNEHÅLL

4 JÄMSTÄLLDHET I SKOGEN

Elin Olofsson kämpar för skogsbranschen.

6 BLI ETT PLANTERINGSPROFFS

Stor guide för dig som ska plantera.

12 FRAMTIDSTRO I HASSELA

Mikael gläds över att SCA öppnar kontor i Hälsingland.

15 FJÄLLTRÄDGÅRDEN I AMMARNÄS

Blomster-Lotta fick fjället att blomma.

20 DIN SKOG GÖR NYTTA

Det här blir det av ditt virke.

22 SKOGSNJUTAREN ULRIKA

Egen skog ger frihetskänsla.

26 MOMS OCH AVDRAG

Vad gäller och vad säger lagen?

28 SKOGEN DÅ OCH NU

Bränder formar skogen och ger nytt liv.

Skogen ger så mycket!

FÖR DRYGT TIO ÅR sedan köpte jag en skogsfastighet i trakten kring Hammerdal i Jämtland. Det känns lite speciellt att få vara en av drygt 319 000 privatpersoner i Sverige som har den stora förmånen att få äga skog.

Det är verkligen en härlig känsla att kunna vandra runt i sin skog, lyssna på suset i trädkronorna, titta på träden, fundera på nästa åtgärd, glädjas åt att det växer, upptäcka spår efter djur och få känna ett lugn som bara infinns där och då och som frigör tanken från vardagen.

Med en pappa som länge har ägt skog och brukat den med stort intresse har mitt skogsintresse alltid funnits där och påverkat mig. Skogen, naturen och inte minst jakten är en viktig del av mitt liv. Jag har också glädjen att få dela naturintresset med mina tre söner som gärna hänger med på exempelvis jakt och fiskeutflykter.

FÖR MIG ÄR SKOG också en bra investering. Jag ser det som en långsiktig satsning och gillar att räkna på åtgärder, fundera på intäkter och kostnader och att göra kalkyler. Skog är en investering som är lätt att förstå sig på – en välkött skog växer, volymen ökar och det gör också värdet. När rätt tillfälle dyker upp kommer jag säkerligen att köpa mer skogsmark.

Många skogsägare dras nog med lite dåligt samvete när det gäller den egna skogen. Tyvärr så räcker inte tiden till för allt man vill göra och jag har själv inte kunnat vara så mycket i min skog som jag hade velat. Ett tips är att ta hjälp av dem som kan, vare sig det gäller att bolla idéer, sköta bokföringen eller få praktisk hjälp med skogsvårdsåtgärder. Själv tar jag så klart hjälp

av SCA när det kommer till åtgärder som gallring och slutavverkning.

Däremot har jag satt mycket plant själv ända sedan barnsben. I runda tal handlar det nog om 300 000 plantor under årens lopp, så jag vet hur viktigt det är med en lyckad för-
yngring.

MEN DET ÄR JU inte roligt om planteringen blir ett stressmoment som tar hela semestern. Ett tips är att leja bort en del av jobbet och göra en del själv, så att planteringen blir en rolig upplevelse. Om du tänker plantera själv hoppas jag att du kan ha nytta av vår planteringsguide som finns på sidorna 6–9.

Den kommande vintern är det dags för mig att avverka några bestånd. Det betyder att jag har några år framöver där jag och mina barn kan hjälpas åt att plantera. På något av bestånden kommer vi troligen att plantera contortatall – jag har sett hur bra den växer på just den typen av marker, hela 40 procent bättre än svensk tall.

På sikt kommer också behovet av att röja ungsko-gen och då blir det mer jobb för mig och sönerna, om vi känner att vi har tid och lust att göra det.

Som så många andra skogsägare funderar jag också över framtiden. Jag hoppas att mina insatser ska ge en välkött skog som mina barn en dag vill ta över och ha nytta av. Jag hoppas också att de kommer att uppskatta skogen lika mycket som jag gör.

Jonas Mårtensson
JONAS MÅRTENSSON,
AFFÄRSOMRÅDESCHEF SKOG

På tapeten

30 PROCENT AV DE SKOGSÄGARE som gör affärer med oss väljer att signera sina kontrakt digitalt, via vår tjänst Skogsvinge.se. Kul att så många uppskattar Skogsvinge!

DET ÄR MÄRKLIGT ATT SKOGSSTYRELSEN valde att överklaga Mark- och miljödomstolens beslut som gav skogsägarna rätt i de så kallade fjällnära-domarna. Domen var tydlig och en överklagan gör tyvärr att ärendet drar ut på tiden ännu mer.

Elin Olofsson brinner för att skapa jämställdhet inom skogssektorn och hon har fått flera utmärkelser för sitt ihärdiga arbete.

– Det är ett erkännande för alla som kämpar i vardagen, säger Elin, som arbetar vid SCA Skogs marknadsavdelning.

FOTO: PER-ANDERS SJÖQUIST

ELIN BRINNER FÖR JÄMSTÄLLDHET

TILLSAMMANS MED några andra kvinnor i skogsbranschen skapade Elin hashtaggen #slutavverket på Instagram, vilket blev skogsbranschens metoo-upprop. Slutavverket fick in över 120 berättelser om sexuella trakasserier, härskartekniker och diskriminering. Upproppet ledde bland annat till att Elin bjöds in till Näringsdepartementet för ett rundabordsamtal kring jämställdhet.

I vintras fick Elin priset Årets SLU-alumn 2018 för sitt engagemang. "Utan Elin Olofssons insats hade inte diskussionen om lika villkor och jämställdhet varit lika levande som den är i dag," sa Peter Högberg, rektor vid SLU. Elin har även fått priset Årets träfluga, som delas ut av Martinsons, och nu senast Norra Skogsägarnas jämställdhetspris.

Vad är det som driver dig Elin?

– Jag brinner för att utrota orättvisor – och kvinnor är orättvist behandlade inom skogsbranschen. Kvinnor har sämre möjligheter att göra karriär och sämre arbetsmiljö. Dessutom bryts kvinnornas självförtroende ned genom ett långsamt nötande. Det handlar om mängder av små händelser där vi förringas genom att män till exempel avbryter oss, inte lyssnar på oss på möten eller kommenterar vårt utseende.

Det leder till att kvinnor inte vågar söka vissa tjänster trots att de har kompetensen, att de inte vågar säga vad de tycker i vissa frågor och att de söker sig till andra branscher. Det är ett fruktansvärt slöseri och innebär att skogsbranschen, som jag bryr mig så mycket om, går miste om oerhört mycket kompetens.

Vad är det viktigaste med #metoo-rörelsen?

– Att vi kvinnor äntligen vågar säga ifrån. Tidigare har vi hållit

tyst, skrattat med eller gått därifrån. Nu säger vi sanningen, markerar gränser och står kvar.

Du säger att jämställdhet inom skogssektorn är nödvändigt för att vi ska nå ett hållbart samhälle. Berätta!

– Ett hållbart skogsbruk är en nyckel till ett hållbart samhälle, och ett hållbart skogsbruk drivs av hållbara människor. Hållbara människor är jämställda. Därför är jämställdhet en självklarhet.

Hur ser du på framtiden?

– Jag är optimistisk och tror att det vänder nu. Kunskap och insikt är grunden för förändring. Genom #slutavverket har branschen på ett chockartat sätt fått upp ögonen för något som tidigare har varit osynligt. SCA Skog och flera andra företag har också satsat på olika jämställdhetsutbildningar. Det gör att vi kan se strukturer och händelser i ett nytt perspektiv. Men det finns mycket att jobba vidare med! Nu gäller det att sätta fingret på de konkreta åtgärder som krävs för att vi ska bli en jämställd och inkluderande bransch.

Vad har du för mål med din kamp för jämställdhet?

– Jag har sagt att innan jag går i pension ska skogssektorn vara jämställd. Men jag hoppas att det kommer att ske fortare än så.

... mer om Elin

ÅLDER: 34 år. **BOR:** I Umeå, sambo med Kennet.

GÖR: Jobbar som verksamhetsutvecklare vid SCA Skogs marknadsavdelning. **INTRESSEN:** Orienterar, är ungdomstränare inom orientering och passionerad bokläsare. **ÖVRIGT:** Är en av initiativtagarna till NYKS, Nätverket för yrkesverksamma kvinnor i skogsbranschen.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Norrländsk furu till världens längsta bro

HAR DU LEVERERAT virke till SCA på senare tid? Då kanske just dina tallar numera är en del av världens längsta bro över vatten. Den 55 kilometer långa bron kopplar samman Hong Kong och Macau med det kinesiska fastlandet. SCA har i samarbete med Martinsons levererat 300 m³ furu som använts till trall på två utkiksplatser där det bland annat finns café och restaurang.

SCA satsar på säkrare virkestransporter

Under namnet "Inte en till" gör SCA en unik utbildningssatsning för att skapa säkrare virkestransporter och minska antalet olyckor med timmerbilar.

TILLSAMMANS med NTF ska man utbilda 600 chaufförer och åkeriägare som kör på uppdrag av SCA. Syftet är att skapa en större medvetenhet och kunskap kring de risker som finns.

– Vårt mål är att alla ska färdas tryggt och komma hem oskadda, säger Lars Nolander, logistikchef vid Skog. SCA har ett starkt hållbarhetsfokus. Att skapa säkrare och tryggare virkestransporter är att värna om människorna, både de som kör timmerbilarna och de som möter dem på vägarna. På det här sättet kan vi bidra till ett tryggare och mer hållbart samhälle.

FOTO: JAN LINDSTÖM

Ortolaner får grävhyll på hyggen

SCA ÄR EN ENGAGERAD PART i arbetet med att rädda den hotade ortolansparven som trivs på hyggen. Ortolansparven behöver öppen jord i ett skyddat läge för att lätt hitta markinsekter åt sina ungar. Genom att gräva stora mineraljordsgropar på några hyggen i Medelpad där man vet att sparven finns, hoppas man nu att den ska få lättare att hitta mat.

Åtgärden kommer att följas upp under säsongen för att se om ortolansparven utnyttjar groparna för att hitta föda.

FOTO: TOMAS RYDKVIST

SCA – för dig som äger skog

VILL DU VETA MER om våra aktiviteter för skogsägare, om skogliga tjänster och aktuella frågor kring skogsskötsel? Följ oss via *SCA – för dig som äger skog* på LinkedIn och Facebook.

Så blir du proffs på plantering

Att plantera är egentligen inte särskilt svårt, men instruktionerna kan ibland vara lite knepiga att förstå sig på. Vad är egentligen en omvänd torva och hur ser mineraljord ut? Din Skog reder ut begreppen, så att du kan få till en riktigt lyckad plantering.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

Det är väldigt viktigt att ge plantorna bästa möjliga start. Om man gör en ordentlig markberedning och sedan sätter plantorna på rätt sätt är det många fler som överlever och dessutom kan de komma igång att växa snabbt.

Vi guidar dig genom begreppen som finns i planteringsinstruktioner och hjälper dig att hitta de optimala planteringspunkterna. Vi tipsar också om hur du tar hand om dina plantor på bästa sätt inför planteringen.

MINERALJORD OCH HUMUS – VAD ÄR DET?

Mineraljord består av krossade eller vittrade bergarter och små mineralkorn.

Humus är det översta lagret i marken och består av förmultna växter och insekter m m.

BLAND TORVPROPPAR OCH GRÖNDELAR

Gröndel

Kulor som hjälper till att hålla kvar fukten i torvproppen.

Torvpropp

Täckrotsplantor, alltså plantor med jord eller torv runt roten, är den vanligaste plantsorten i Sverige.

Omvända torvor – här trivs plantorna bäst

När man markbereder inför en plantering skapar man något som kallas omvända torvor. Det innebär att en markberedningsmaskin vänder upp fläckar av jorden, så att humusen hamnar nedåt och mineraljorden kommer uppåt. Det är i sådana torvor man helst ska plantera, för då får plantorna massor av fördelar:

- I en omvänd torva blir det en slags komposteringseffekt. När torvan långsamt börjar förmultna frigörs det näringsämnen och alstras värme.
- Plantorna får lagom med vatten – inte för lite så att de torkar och inte för mycket så att de drunknar.
- Eftersom vegetationen runt omkring har tagits bort får plantorna mindre konkurrens om ljus, vatten och näring.
- Plantorna skyddas mot angrepp av snytbaggar och andra skadeinsekter. Många insekter har nämligen "torgskräck" och vill inte gå över större öppna ytor. Om plantan omges av

Här syns en omvänd torva, med mineraljord överst. Det är en perfekt plats för plantor att växa på.

Härifrån har jorden vänts upp.

minst 10 cm mineraljord är det störst chans att den klarar sig.

- Marken värms upp mer i och med att vegetationen har tagits bort och inte skuggar. Dessutom sitter plantan högre än marknivå och det ger ett varmare mikroklimat.

Så här gör du!

Så här ska det se ut. Den här plantan är tillräckligt djupt planterad.

Ajdå, plantan sitter alldeles för högt upp och kommer att få det tufft!

Plantera djuuuuupt!

Det vanligaste felet vid plantering är att man inte sätter plantorna tillräckligt djupt. Hela torvproppen ska vara minst 3 cm ner och allra helst ska man trycka torvproppen igenom torvan så att den når mineraljorden under. Det går nästan inte att plantera för djupt. Huvudsaken är att det sticker upp en gröndel.

Håll dig i mitten

Sätt plantan i mitten av den omvända torvan eller åtminstone 10 cm in från ytterkant av markberedningen. Då minskar risken för att snytbaggar eller andra skadeinsekter angriper plantan. Dessutom minskar konkurrensen från annan vegetation.

Håll avstånd

Sätt plantorna med minst en meters avstånd mellan varandra. Men det är bättre att plantera i en bra planteringspunkt än att strikt hålla avståndet.

Fös försiktigt

När plantan är satt bör du försiktigt fösa dit lite mineraljord med foten. På så sätt får du bort luftfickorna runt torvproppen. Men tryck inte till, för då kan torvproppen tryckas ihop vilket hindrar roten från att växa.

Perfekt!

Den här lilla granen har fina förutsättningar att få en bra start. Den står i en omvänd torva, med mineraljord överst. Dessutom är den tillräckligt djupt planterad.

Jakten på den perfekta punkten

En omvänd torva som är täckt med mineraljord är alltså den bästa planteringspunkten och fick man önska skulle alla plantor sättas så.

Men tyvärr finns det inte perfekta planteringspunkter överallt. Då gäller det att göra det bästa valet utifrån de förutsättningar som finns. Så här graderar SCA olika alternativ i sin planteringsinstruktion.

OM DU SKA PLANTERA på torr och frisk mark, som förenklat är marker som domineras av lav, kråkbär, lingon och blåbär, fungerar de här planteringspunkterna bäst: 5:a, 4:a och Mineral 3:a.

Försök att alltid sätta plantan så att den omges av mineraljord. Det är bara om det saknas sådana punkter som man bör plantera i alternativa planteringspunkter.

SKA DU PLANTERA PÅ FUKTIGA MARKER

någonstans i Norrland kan du använda dessa planteringspunkter: 5:a, 4:a eller Torv 3:a. På fuktiga marker ska man undvika att plantera i Mineral 3:a, eftersom det finns risk att vattnet i mineraljorden fryser och pressar upp plantorna ur marken.

Planteringspunkt 5:a

Det allra bästa är om markberedaren har lyckats vända upp en torva (en s k omvänd torva) som är täckt av mineraljord. Centrera plantan så att den omges av minst 10 cm mineraljord.

Planteringspunkt 4:a

Det näst bästa är att sätta plantan i en omvänd torva som bara delvis är täckt av mineraljord. Då centrerar du plantan i den mineraljord som finns.

Planteringspunkt Mineral 3:a

Om det inte finns någon torva med mineraljord på (den kanske har kastats iväg vid markberedningen eller gått sönder), men däremot en fläck eller ett harvspår som domineras av mineraljord bör du sätta plantan på en hög punkt, minst 10 cm in från kanten på markberedningen.

Planteringspunkt Torv 3:a

En omvänd torva utan mineraljord. Den här punkten bör undvikas på torra och friska marker om det finns planteringspunkter med mineraljord som kan användas, eftersom risken för uttorkning och angrepp av snytbagge är mycket stor. Däremot är punkten ett bra alternativ på fuktiga marker.

Planteringspunkt Humus 3:a

Det sista alternativet är att plantera i en fläck eller ett harvspår som domineras av humus. Sätt plantan på en hög punkt, minst 10 cm in från kanten på markberedningen. Tänk på att plantor som inte omges av mineraljord inte får något bra skydd mot snytbaggar och andra skadeinsekter.

ILLUSTRATIONER: MARTIN HOLMER

3

snabba om planter och plantering

Hur många planter går det åt?

Ungefär 2 000 till 2 500 planter per hektar. Det är markens bördighet som avgör. Ju bördigare mark, desto fler planter ska man sätta.

Hur mycket är det rimligt att plantera själv?

Fundera över hur mycket tid du har och vad du vill ägna din fritid åt. Det är lätt att plantorna torkar ut om man inte får dem i marken snabbt, så det är viktigt att planteringen inte drar ut på tiden.

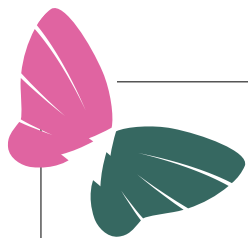
Det är vanligt att överskatta vad man hinner med själv. Ett riktmärke är att en proffsplantör sätter mellan 2 000 och 4 000 planter per dag, medan en ovan person kan räkna med högst hälften.

Hur tar jag hand om plantorna innan plantering?

Om du kör hem plantorna själv ska du täcka dem väl så att de inte torkar ut av fartvinden. Placera plantkassetterna på marken, undvik direkt solljus och vattna dem varje dag. Vattna inte med en stark stråle, för då sköljs torven bort.

För att kontrollera att plantorna är lagom fuktiga kan du krama rotklumpen lätt med handen. Då ska det sippra vatten mellan fingrarna.

Logga in i din skog på Skogsvinge.se

Med SCAs digitala tjänst Skogsvinge™ kan du bekvämt följa din skog och dina skogsaffärer på nära håll. Du behöver inte vara SCA-kund, utan Skogsvinge är till för alla som har skog från Gästrikland och norrut. Tjänsten finns även som app – Skogsvingeappen. Du loggar enkelt in med BankID.

Ännu bättre ekonomisidor

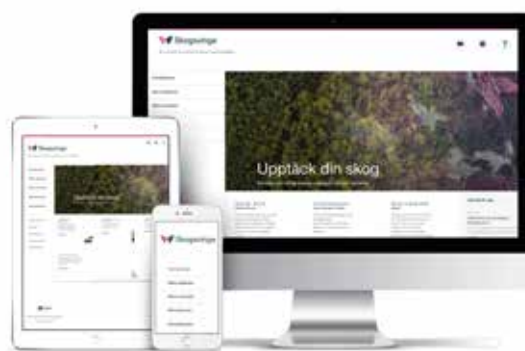
På Skogsvinges ekonomisidor får du en bra bild över din skogsekonomi. Och nu har sidorna blivit ännu tydligare, vare sig du vill få en snabb överblick eller hitta detaljerad information om någon enskild affär.

PÅ EKONOMISIDORNA finns alla intäkter och utgifter som är kopplade till dina avtal och affärer med SCA. Det gäller både transaktioner som du har gjort i år och sådana som du har gjort tidigare.

– Allt är sammanställt på ett tydligt sätt och vi har precis uppdaterat sidorna så att de har blivit ännu enklare att använda. Man kan snabbt få en överblick eller få fram specifik information om någon särskild affär. Den som vill kan till exempel se i detalj vilka virkessortiment och kontrakt som ligger bakom olika intäkter, säger Edward Sjödin, som jobbar med att utveckla Skogsvinge.

Ekonomisidorna brukar vara särskilt uppskattade när det är dags för bokföring och deklaration.

– Då är det toppen att ha all ekonomisk information samlad på ett ställe. Det underlättar mycket, säger Edward.

Succé för digital signering

MÖJLIGHETEN ATT signera kontrakt digitalt direkt i Skogsvinge har blivit en succé. Minst 30 procent av de skogsägare som skriver kontrakt med SCA signerar dem digitalt.

– Det är smidigt och säkert att signera i Skogsvinge när man tecknar avtal om virkesförsäljning eller skogsvårdstjänster. Det underlättar extra mycket för dem som är många delägare, eftersom de slipper skicka papper emellan varandra för underskrift, säger Edward.

Notera direkt i karten

GIVETVIS INNEHÅLLER Skogsvinge en karta som beskriver din skog. Där kan du bland annat se trädhöjd, virkesvolym och hur mycket din skog har växt.

– Skogsvinge är så finurligt att din skog delas in i bestånd, alltså områden där skogen är likartad. Det ger en bättre överblick och det blir lättare att planera för olika åtgärder, säger Edward.

Om du laddar ner Skogsvingeappen kan du dessutom markera områden själv och göra egna noteringar, vilket är praktiskt på plats i skogen. Du kan också ta foton med mobiltelefonen och koppla dem till en exakt plats på fastigheten med hjälp av mobilens GPS.

– Det är perfekt om man till exempel hittar vindfällarna som behöver tas ut eller ett område som behöver röjas. Bara någon sekund efter att du lagt in bilden finns den även på Skogsvinge.se.

SCA-kontor i Hälsingland och Härjedalen

Nu har SCA öppnat kontor i Hälsingland och Härjedalen.

– Vi satsar stort på vår industri och vi vill fortsätta att köpa virke av privata skogsägare i den region där vi verkar, säger Jonas Mårtensson, affärsområdeschef Skog.

DE NYA KONTOREN finns i Ytterhogdal, Hudiksvall, Söderhamn och Ljusdal.

Att SCA utökar sitt verksamhetsområde söderut är en naturlig utveckling för att

öka samarbetet med privata skogsägare och försörja Sundsvallsindustrierna med råvara.

– Vi har sedan tidigare gjort enstaka affärer i Hälsingland och Härjedalen, men väljer nu att utöka med lokalkontor. Vi har märkt att det finns ett stort intresse från skogsägare i området som efterfrågar våra tjänster och erbjudanden. Det känns inspirerande och roligt att vi nu kan erbjuda dem stöd och hjälp på plats, säger Johan Blomqvist som leder SCAs etablering av de nya kontoren.

Kontoren är bemannade med virkesköpare liksom produktionsledare och personal som leder arbetet med skogsvård och traktplanering.

– Vi räknar även med att behöva omkring sju avverkningslag i det nya området och vi behöver även transportresurser, säger Johan.

Hallå där!

FOTO: HÅKAN MOLIN

HÅKAN MOLIN, som är en av tio deltagare på den utbildning för nya skogsmaskinförare som SCA och Ånge kommun står bakom.

Varför sökte du till den här utbildningen?

– Jag har alltid varit intresserad av skog och stora maskiner så den här utbildningen kändes väldigt lockande. Jag hade redan jobb, men kände att det var det här jag ville satsa på. Jag blev jätteglad när jag blev antagen.

Hur har utbildningen varit?

– Väldigt bra. Det är mycket praktiskt arbete ute i skogen och det är kanon. Det är ju när man sitter bakom spakarna och kör själv som man lär sig. De första två veckorna övade vi på simulatorer, både för skotare och skördare, och det var viktigt så att man fick en känsla för vad alla spakar och knappar används till. Efter det varvade vi riktig körning i sko-

gen med simulatorkörning. Sedan påsk har jag haft en praktikplats som skotarförare hos Dahlqvist Skog, så jag har fått öva ännu mer "på riktigt".

Vad mer har ni fått utbildning i?

– Naturhänsyn, forn- och kulturminnen, hjärt- och lungräddning, skötsel och underhåll av maskiner, hantering av farligt avfall, grönt kort, motorsågsörkort och mycket mer. Det har varit bitvis intensiva dagar, men allt är väldigt intressant.

Snart är ni färdigutbildade – hur ser du på framtiden?

– Positivt, det känns bara bra! Jag är glad att jag satsade på det här. Det är ett roligt yrke där man har mycket frihet, även om man så klart ska prestera också. Men man får ju vara ute i skogen hela dagarna – tänk bara att sitta på en stubbe och äta lunch. Jag hoppas verkligen att jag får ett jobb.

Mikael Näslund är en engagerad skogsägare i Hassela som följer debatten om skogens betydelse för klimatet med stort intresse.

Skog är livet för Mikael

Skogen går som en röd tråd genom Mikael Näslunds liv. Från barndomen och utbildningar till yrkesliv och det egna skogsinnehavet. Och som aktiv skogsägare ser han positivt på att SCA nu öppnar kontor i Hälsingland.

– SCAs industrisatsning i Sundsvall ger framtidstro, säger han.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: PETRA BERGGREN

Sommaren lurar bakom hörnet på det vackert grönmålade Hälsingehuset intill Hasselasjön i norra Hälsingland. Från köksfönstret syns en nyligen gallrad granskogsdunge och nere vid vattnet lyser björkarnas vita stammar. Här har Mikael släkt ägt gårdar och varit verksam sedan 1600-talet.

– Jag hade tur, för som enda barn fick jag köpa föräldrarnas fastighet. Under årens lopp har jag köpt fler fastigheter både här och i närliggande Bergsjö, säger Mikael och ler.

ÄLSKAR ATT RÖJA

Med gott om skog att sköta om är det alltid något på gång och Mikael är en mycket aktiv skogsägare.

– Jag älskar att röja och att se resultatet. Det är även bra fysisk träning som gör en skönt trött i kroppen. Jag röjer alltid några hektar varje år, men hinner inte med så mycket som jag skulle vilja. Och så vill jag gärna vara med och planera. Däremot

”Jag älskar att röja och att se resultatet. Det är även bra fysisk träning som gör en skönt trött i kroppen.”

lejer jag bort åtgärder som plantering, gallring och slutavverkning. Det är där som SCA kommer in i bilden, säger Mikael och ler lite menande åt Anders Bergkvist som är virkesköpare hos SCA.

– Ja, du hör alltid av dig när du vill ha lunch, skojar Anders och de två börjar vänskapligt munhuggas med varandra.

De har en nära relation och Anders svänger ofta förbi för att prata om vad som är på gång.

– Det är alltid kul att diskutera med dig, säger Anders. Du är engagerad och

kan mycket, så vi har ju ett utbyte av både kunskap och erfarenheter som är jätteroligt.

– Jag uppskattar verkligen den personliga relationen. Och Anders är bra på att hålla kontakt och återkopplar snabbt via sms eller mejl om han inte kan prata, säger Mikael. Jag tycker att SCA är en stark och kunnig partner och det känns som om ni står mer på skogsägarens sida än andra skogsbolag gör – som t ex i äganderätsfrågan. Jag fick bland annat jättebra hjälp när jag skulle sälja mark till länsstyrelsen för ett reservat för några år sedan.

BRA ATT SCA UTVIDGAR

Att SCA nu utvidgar sitt verksamhetsområde och öppnar flera kontor i Hälsingland, bemannade med både virkesköpare och avverknings- och transportresurser liksom personal som leder arbetet med t ex traktplanering och skogsvård, ser Mikael som något mycket positivt.

Mikael Näslund kollar in en nyligen gjord gallring tillsammans med Anders Bergkvist, virkesköpare vid SCA.

– Det är jättebra. Seriös konkurrens är bra för alla skogsägare och då menar jag både sett till pris och kunskap.

Mikael har tidigare gjort affärer med både Mellanskog och Holmen, men nu är det främst SCA som gäller.

– Jag gillar att SCA har sitt huvudkontor i Sundsvall och inte i Stockholm, för jag tycker att det är viktigt att finnas där man är verksam. Dessutom har SCA satsat stort på sin industri i Sundsvall och det imponerar och ger framtidstro – för bolagen måste satsa om skogen som vi skogsägare har ska vara värd något.

– Fast som den lokalpatriot jag är så skulle jag önska att SCA hade mer lokala samarbeten med företag här i Hassela-bygden.

PROBLEM MED BORRAR

Drivkraften för Mikael är att en dag kunna lämna över fastigheterna till sina barn och att de då ska vara mycket bättre än när han en gång köpte dem. Men när

stormarna drog fram för några år sedan och lämnade stor förödelse bakom sig var det nära att han gav upp.

– Då var jag ledsen och lite knäckt och tappade nästan lusten för skog. Men jag har kommit tillbaka, även om jag nu får dras med en knepig åldersstruktur. Dessutom har jag stora problem med granbarkborrar, inte minst för att det ligger vindfällerna i det reservat som jag en gång avsatte 90 hektar skog till och som nu gränsar till mina marker. Det känns inget vidare.

Naturvård är en viktig del i Mikael's skogsskötsel.

– Jag gillar ju fåglar och är mån om att lämna både boträd och högstubbar. Sedan ska jag inom en snar framtid göra en naturvårdsbränning på en ö och det ska bli spännande. Där kommer jag och Skogsstyrelsen förhoppningsvis att skriva ett naturvårdsavtal på 50 år.

Mikael följer med stort intresse debatten om skogens betydelse för klimatet och framtiden.

– Skogen är ju allt – den är livet. Den ger livsmiljö, kvalitet, framtidstro och hopp. Den kan ersätta plast och ge nya bränslen. Tänk bara den dag vi kan flyga med tallbränsle!

... mer om Mikael

BOR: Fagernäs i Hassela. **ÅLDER:** 57 år. **FAMILJ:** Fru och tre vuxna barn.

GÖR: Skogsägare, förstelärare på Naturbruk Skog i Ljusdal samt vice ordförande i Riksförbundet enskilda vägar och med i Skogsforsks styrgrupp för 74-tons lastbilar och En trave till.

ÄLSKAR: Favoritplatserna i skogen och tystnaden. **HATAR:** Granbarkborrar och stormar.

Jörgen Bendz, SCAs virkeschef

I Norrland växer skogen och SCAs industri

Hur mår den norrländska virkesmarknaden?

– Den mår bra. Det är bra fart på industrierna och efterfrågan på virke är god. Vi har också ett stort utbud av råvara både vad gäller sågtimmer och massaved, med något högre lager som följd. Det kan bli en del virke liggande vid skogsbilvägar men här försöker vi prioritera att hämta virke hos privata skogsägare.

Det goda utbudet har nog fått en lite avsvalnande effekt hos vissa skogsägare, som avvaktar med att skriva avverkningsskontrakt. Men det är inga större prisnedgångar på virke och överlag är det en fortsatt bra skogskonjunktur.

Hur ser läget ut för skogsprodukter?

– Det är en fortsatt god efterfrågan på färdiga produkter, så som sågade trävaror och pappersmassa.

Hur går det för Östrand?

– Nu har Östrand varit igång i ett år sedan investeringen och produktionen går uppåt som den ska. Vi har en del utmaningar i logistiken i och med att man rustar järn-

vägsnätet på en del håll, vilket gör att en del transporter måste lyftas över på vägarna. Men det är ju ett övergående problem och rustningen är mycket positiv. Det är bra för alla att mer virke kan transporteras på järnväg framöver.

SCAs startar verksamhet i Hälsingland och Härjedalen – berätta!

– Norrland är vår bas, för här finns vår industri och SCA har många framtidsprojekt. Vi ser det som naturligt att öppna kontor på nya orter i närheten av våra industrier för att kunna komma närmare skogsägare som vill anlita oss för olika tjänster och göra affärer med oss.

Något annat som påverkar mig som skogsägare?

– Glöm inte att från och med 1 augusti gäller Prima-Sekunda, den nya kvalitetsbedömningen av massaved. Då kommer all massaved att klassas som prima eller sekunda, vilket kommer att göra det enklare och smidigare för alla som säljer massaved.

Ny prövning för domar om fjällnära skog

Mark- och miljööverdomstolen ska pröva de så kallade fjällnära domarna. Det betyder att de fem mål, där skogsägare stämde staten för att få ersättning för nekad avverkning, tas upp igen för en ny prövning.

TIDIGARE I ÅR vann skogsägare i Västerbotten mot staten i mark- och miljödomstolen. Domen visade att skogsägarna

hade rätt till ersättning när de nekades att avverka sin fjällnära skog på grund av höga naturvärden. Mark- och miljödomstolen gav markägarna rätt till ersättning med 18 miljoner kronor, vilket är 125 procent av marknadsvärdet och motsvarar ersättningen för naturreservat.

Men domen överklagades av staten och nu har alltså Mark- och miljööverdomstolen beslutat att bevilja prövnings-tillstånd i de fem målen.

– Jag tycker att den förra domen var välgrundad, tydlig och bra. Jag förväntar mig att det blir samma utslag i Mark- och miljööverdomstolen, det vill säga att skogsägarna får rätt, säger Ola Kårén, skogsvårdschef vid SCA.

När prövningen ska ske är inte klart ännu, men Mark- och miljööverdomstolen har som målsättning att avgöra merparten av målen inom sex till nio månader efter att de har kommit in till domstolen.

FOTO: OKÄND

Blomster-Lotta

fick fjället att blomma

Blomster-Lotta var kvinnan som under första halvan av 1900-talet skapade en mycket omtalad trädgård på en fjällsida i Ammarnäs i nordvästra Västerbotten. Efter år av dvala har delar av blomsterprakten återskapats. Nu kan besökare än en gång njuta av blommor som vanligtvis inte växer i dessa trakter.

TEXT: JOHANNA LINDQVIST • FOTO: HENKE OLOFSSON

Utsikten från tomten är fantastisk. Här blickar man ut över Amarnäsfjällen.

Vyn från den högt belägna platsen är vidunderlig. Med Amarnäsfjällen som fond är det inte svårt att förstå att det var här som Charlotta Berglund, eller Blomster-Lotta som hon kallades, helst av allt ville bo. Hon fick som hon ville när hon 1919 gifte sig med den eftertraktade markägaren Oskar Berglund.

På fjällsidan syns högst ovanliga spår efter ett ovanligt liv – spår som har vuxit över, men som på senare år har plockats fram och synliggjorts.

Amarnäsbon Urban Berglund, ättling till Lottas man, jobbar som guide på

Lottas gamla hemman och berättar om familjens öde.

– Lotta beskrevs som ett original och en särpling sedan hennes man gick bort, säger han.

TUFF TILLVARO

Efter att Lotta blev änka 1930 var tillvaron tuff. Hon var självförsörjande med ladugård och barn som skulle tas om hand.

Men uppenbarligen fanns det ibland tid och ork för Lottas passion – blommor. Det var sonen Alfred som hjälpte henne att skaffa de mer exotiska sorterna. Han var väldigt intresserad av andra kulturer

och språk och det öppnade ett fönster ut mot världen. Alfred hade nämligen via en bok som han lånat på biblioteket lärt sig att göra sig förstådd på tyska, polska och tjeckiska.

Han brevväxlade med människor över hela världen, och frågade om de kunde skicka honom frön, vilket de gjorde. Lotta planterade dem och så småningom hade hon anlagt en stor terrasserad trädgård med tusentals plantor på fjället.

FICK ALLT ATT VÄXA

Att odlingsförhållandena kan vara utmanande i den här delen av landet märkte

Fyra utmärkande växter

Amarnäsros: Unik sort som sägs vara en blandning mellan kanelros och vresros.

Stor blå bergvallmo: Växer vilt i västra Kina och Tibet. Blir vanligtvis inte långlivade i trädgården.

Nejlikrot: Flerårig mjukt hårig ört som kan bli upp till 60 centimeter hög. Roten är röd inuti och har en svag doft av kryddnejlika.

Förgätmigej: Finns i hela Sverige men är vanligast i söder. Blommor med små blå blommor som är gula i mitten.

På en fjällsida bodde Blomster-Lotta med sina barn. Hon anlade en stor terrasserad trädgård som blev mycket omtalad och fick många besökare. Delar av trädgården har nu återskapats.

Urban Berglund är kusin med Lottas barnbarn och jobbar som guide. Han berättar gärna om hur Lotta levde och om hennes trädgård.

hon inte. Hon lär ha sagt: "Tänk ändå, vad lätt allting har för att växa här". Trots att det är växtzon 8 blommade syrener här, liksom kungsljus, pioner, liljor och äppelträd. Förmodligen var det Lottas gröna fingrar i kombination med förhållandena i slutningen som gynnade växtligheten.

– Jorden blir aldrig uttorkad här, eftersom det rinner vatten ner för berget, säger Urban.

Trädgården såg sina glansdagar under 1940- och 1950-talet. Då hade även ryktet spridits och nyfikna besökare kom för att titta på Lottas importerade växter som frodades och blommade. Genom att sälja våfflor och kaffe gjorde hon trädgården till ett utflyktsmål och fick på så sätt en extrainkomst.

FRÅN TRÄDGÅRD TILL HÄSTHAGE

När hon gick bort 1974 bodde yngste sonen kvar. Han hade inget större intresse av att bevara trädgården, utan lät den växa igen och förvildas.

I samband med att huset brann ner 1981 omkom sonen och hela platsen låg öde fram till att Alfreds son Anders Berglund byggde en liten sommarstuga här. Först då fick han höra att hans farmors trädgård hade uppfattats som mycket speciell.

Via Västerbottens museum fick han mer information om sin farmor och kom sedan i kontakt med trädgårdskonsulten Mariana Mattsson. Tillsammans startade

de ett projekt med stöd av Länsstyrelsen i Västerbotten för att återskapa en liten del av det som varit.

– När Mariana och hennes make Reginald Scholz gjorde en inventering och kröp omkring här i ogräset hittade de bland annat hjärtbergenia och ormrot. Här finns även balsampoppel, lärkträd och den nordligaste almen, som har vuxit här sedan 1940-talet, berättar Urban.

UNIK ROS

Övriga växter som vuxit på platsen identifierades från gamla foton och 2014 återinvigdes den lilla del av trädgården som har återställts. Besökare kan på nytt se och förundras över det kulturarv som finns i fjällmiljön. Här växer nu allt från röda vinbär, vit kronlilja och rosenpion till fjällvallmo och aster.

Träden som planterades från frön under förra seklets första hälft har vuxit sig höga och bland all den gröna växtligheten skymtar rosa blommor. Det är den speciella Ammarnärosen, som från början upptäcktes i en annan trädgård i byn. Den växer fortfarande på Lottas tomt och är lika unik som sin före detta ägarinna.

BLOMSTER- LOTTAS LIV

- Charlotta Berglund, Lotta, föddes 1890 i byn Vilasund, i trakterna av Tärnaby.
- Lotta kom gående till Ammarnäs över fjällen från Tärnaby, en sträcka på minst fyra mil.
- 1919 gifte hon sig med bygdens mest åtråvärde ungkarl – Oskar Berglund. Han rådde ut som sitt framtida hem när hon kom gående över fjället.
- Oskar dog 1930 och Lotta blev änka, ensam med hemmanet och fyra barn.
- Lotta hamnade på sjukhus. I dag skulle vi nog ha sagt att hon var utbränd. I och med det fick hon utackordera sina två yngsta barn till familjer i byn under ett halvår. Detta och makens död var något hon aldrig riktigt hämtade sig från.
- 1939 började Lotta sälja grönsaker till Ammarnäshotellet.
- Under 1940- och 1950-talet började folk komma till trädgården för att titta och Lotta sålde våfflor och kaffe för att tjäna pengar.
- 1974 dog Lotta. Den yngste sonen bodde kvar i huset men lät trädgården växa igen och bli hästhage.

Hitta hit!
Sök på Blomsterlottas
på Facebook.

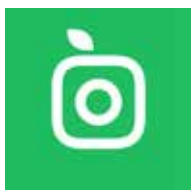

Rikt djur- och växtliv efter Västmanlandsbranden

DET DRÖJDE INTE länge förrän många växter och djur återvände till det område som drabbades av den stora skogsbranden i Västmanland 2014. Det visar forskning från SLU och andra aktörer.

Utvecklingen har varit mycket snabb. Redan någon vecka efter branden kom de första mossorna, gräset sköt nya blad och spåda björkskott spirade ur förkolnade stubbar. Numera täcks marken av vegetation. Föryngringen av lövträd är mycket kraftig och på många ställen växer tiotusentals unga björkar, aspar och sälgar per hektar.

Branden gynnade även flera sällsynta arter som svedjenäva och tretåig hackspett. Olika fågelarter har hittat livsmiljöer i olika delar av området. I den skyddade delen, där miljontals brända träd står kvar, trivs till exempel rödhake och grå flugsnappare.

PLANTSNAP – identifierar växter på ett klick!

HITTAR DU EN SPÄNNANDE VÄXT under skogspromenaden och undrar vad det är för sort? Ta en bild med appen PlantSnap och få svaret direkt. Appen kan identifiera såväl blommor och träd som buskar och krukväxter.

BLI EN FJÄRILSSPANARE!

KUNSKAPEN OM FJÄRILAR är fortfarande ganska dålig, men nu vill forskarna lära sig mer. Tack vare ett nätverk av fjärlspanare, som är spridda över hela landet, får de in viktig information.

Man behöver inte vara expert, utan alla kan vara med och rapportera in fjärilar.

Vill du hjälpa till? Läs mer på <http://www.dagfjarilar.lu.se>

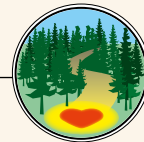

Stort intresse för att bli en SCA-are för en dag

I FÖRRA NUMRET av Din Skog kunde skogsägare ansöka om att få följa en SCA-anställd under en dag och lära sig mer om vår verksamhet. Intresset var stort och vi har valt ut två personer till att börja med, men längre fram kan det bli fler som får chansen att bli en SCA-are för en dag.

Tack för alla fina teckningar på skogsväsen!

DET KOM IN fina bidrag till förra numrets barntävling. Vi fick färgglada teckningar på allt från mögeltroll till en tomte-gudinna. Alla som skickade in en teckning fick var sitt bokpaket. Du kan se alla teckningar på sca.com/skog under Nyheter.

Hit längtar jag!

Gunnar Persson från Kusmark i Västerbotten längtar till Villtuvan, där han och hustrun Margareta brukar blicka ut över sina granplantor som växer så att det knakar.

– **VILLTUVAN ÄR EN** trivsamt plats och jag tycker om att sitta här och fika. Vi planterade här för sex år sedan och jag gjorde en del av jobbet själv. Det växer otroligt fint.

Jag gillar planteringar och att se hur det växer. Gamla granskogar är jag inte lika mycket för, utan det är det här som är framtiden. Skogsbruket betyder mycket för livet på landsbygden och jag hoppas att det ska få fortsätta så.

FOTO: JONAS WESTLING

TÄVLING

Bästa älgpasset!

SNART ÄR DET DAGS FÖR ÄLGJAKT IGEN, men innan dess är det bråda tider med att fixa till passen så att allt är klart till hösten. Nu har du chansen att tävla, antingen med ett pass där du själv brukar jaga eller ett pass som du har spanat in någon annans. Skicka in en bild och motivera varför du ska vinna – t ex att passet har bästa utsikten, bästa inredningen, är högst eller snyggast – du bestämmer själv!

Vi utser fem vinnare som får kokboken **Älskade älgar!:** fakta, myter och grytor av Torsten Blomquist.

Ange motivering, ditt namn och adress och mejla bilden till info.skog@sca.com

VI PRESENTERAR VINNARNA i nästa nummer och publicerar bilderna på vår hemsida den första måndagen i september.

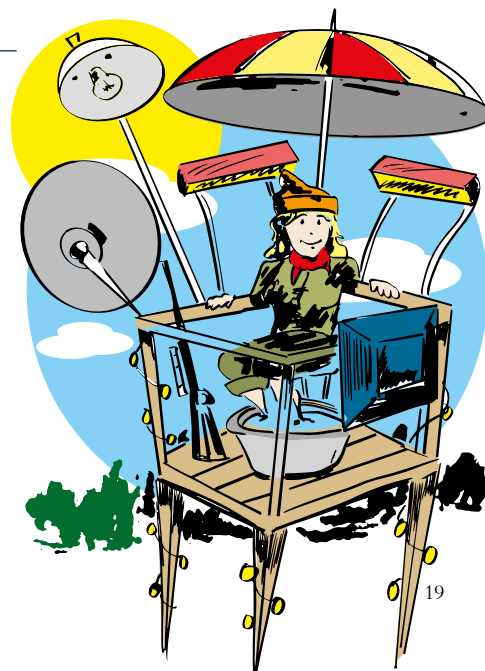
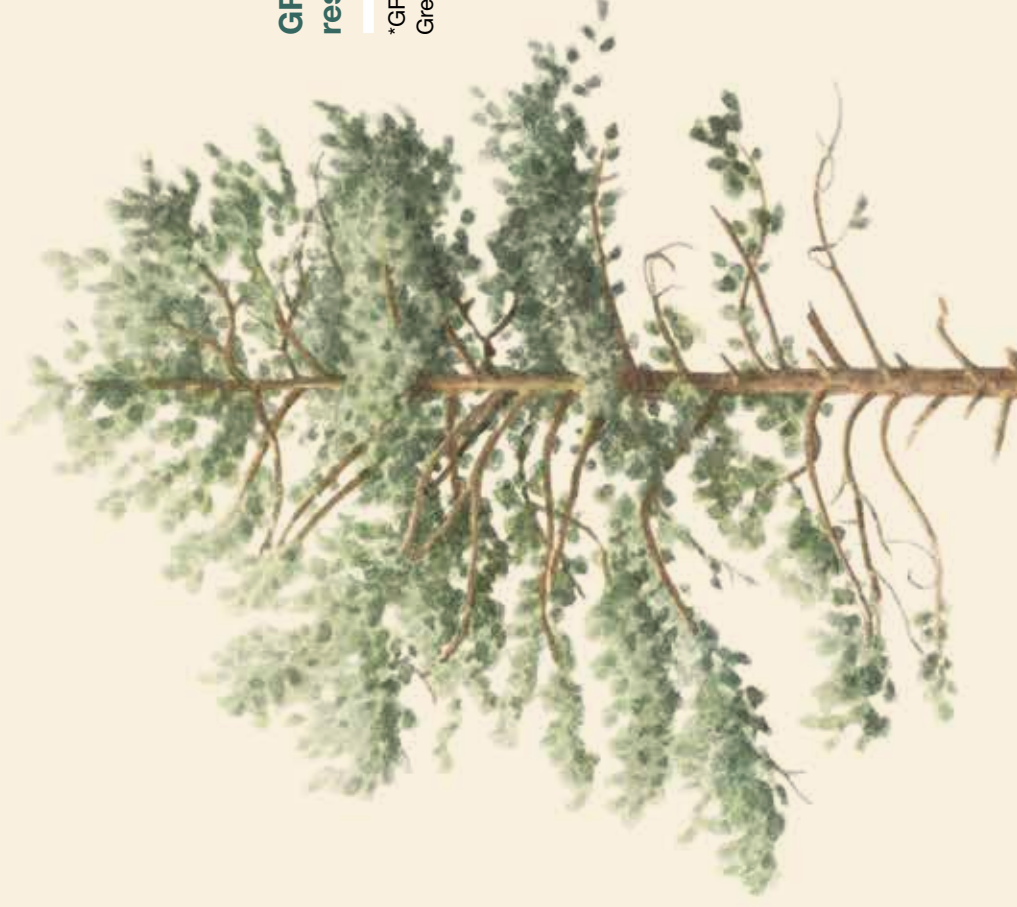

FOTO: PER MATSSON

Det här blir det av ditt virke

Virke från Norrlands skogar har unika egenskaper tack vare den långsamt växande vedfibern. Som skogsägare bidrar du med råvara som kan användas för att tillverka en rad olika klimatsmarta produkter som kan ersätta fossila alternativ som plast och betong. Och hela trädet tas till vara!

Här ser du vad det blir av det virke som vi förädlar
vid våra verksamheter.

GROT* och restprodukter

*GROT står för Grenar Och Toppar.

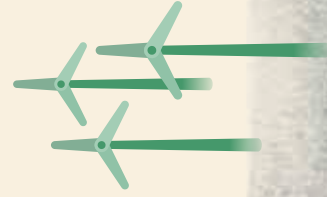
9 TWh skogsbaserad bioenergi
– tack vare att vi tar vara på grenar, toppar, bark, sågspån, tallojja, svartlut och andra restprodukter.

300 000 ton pellets gjorda av sågspån från sågverk och som används till uppvärmning av fastigheter av privatpersoner och företag.

Växande skog gör klimatnytta

Din skog gör också nytta medan den växer. Växande träd binder nämligen koldioxid. Den svenska skogen växer totalt med 120 miljoner kubikmeter varje år – det innebär att den binder drygt 140 miljoner ton koldioxid. Det är dubbelt så mycket som de totala svenska utsläppen av koldioxid.

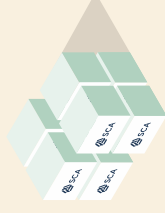

Vindkraft

– en energikälla som aldrig tar slut

Många skogsfastigheter lämpar sig bra för vindkraftverk som kan producera förnybar el. På SCAs egen mark finns exempelvis över 300 vindkraftverk och ytterligare 200 ska byggas.

Massaved

1 000 000 ton pappersmassa per år.

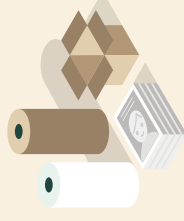
Massan används till mjukpapper som toalett- och hushållspapper, tryckpapper, kartong- och skrivpapper.

800 000 ton tryckpapper per år.

Det används till tidskrifter, kataloger, bilagor, reklamtryck och tidningar.

900 000 ton förpackningspapper per år.

Papperet används till konsument- och transportförpackningar.

Sågtimmer

2,2 miljoner m³ sågade trävaror per år.

De används till t ex fönster, möbler, golv, altantrall, inner- och ytterpaneler och konstruktionsvirke.

Ulrika köpte skog för att

NJUTA

– Vilken känsla det är att äga skog! Ulrika Wallin njuter av en fikastund på sin egen mark. Både hon och hennes man Håkan har gått ned i arbetstid för att kunna vara mycket på den nyköpta fastigheten.

3

snabba till Ulrika

1 Vad är det bästa med fastigheten Kasa 1:6?

Att den är min!

2 Vad drömmer du om?

Att köpa en fyrhjuling för att använda i skogen.

3 Vilken är den viktigaste politiska frågan kopplat till skogsbruk?

Äganderätten! Om man inte har rätt att bruka all sin mark så ska man få ersättning för det.

Det finns många olika anledningar till att köpa skog. För Ulrika Wallin och Håkan Rowa var det allra viktigast att kunna njuta av den.

– Det är en fantastisk frihetskänsla att gå omkring i sin egen skog. Här kan jag vila själen, finna ro och hitta inspiration till att måla tavlor, säger Ulrika om den nyinköpta fastigheten strax norr om Örnsköldsvik.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

Ulrika är lärare på mellanstadiet, medan Håkan arbetar med att rita minskydd till bandvagnar. Båda älskar friluftsliv och har vandrat åtskilliga mil genom skog och mark, men längre än så sträcker sig inte skogserfarenheten. Ändå kände båda två suget efter att äga och sköta om en egen bit mark.

De började hålla koll på fastighetsmarknaden och efter ungefär ett år dök det upp en fastighet på 35 hektar i Kasamark, bara tjugo minuter från hemmet i Bodum. Ulrika och Håkan vann budgivningen och det var en magisk upplevelse att för första gången gå omkring i den egna skogen.

– Det var jättehäftigt, en märkelig känsla. Jag har alltid varit mycket i skogen, men nu kändes det helt annorlunda, berättar Ulrika.

KÖPTE EN HÄRLIG KÄNSLA

När de letade efter en lämplig fastighet kollade de inte bara på virkesvolym och andra skogliga aspekter. De tilltalades också av vackra platser, som berghällar täckta med tjock renlav och små glimtar av det karga berget.

– Det är ju inte så bra rent ekonomiskt, säger Ulrika med ett skratt, men vi var mycket ute efter att få en härlig känsla. För oss finns det ett otroligt stort värde av att få vara i skogen och må gott.

Men visst finns det även en ekonomisk tanke med skogen och Ulrika och Håkan vill absolut sköta den på bästa sätt.

På plats i skogen
flödar inspirationen för
Ulrika Wallin. När
lugnet infinner sig
kommer idéerna till
nya motiv.

– Förutom att vi vill njuta av vår skog ser vi den som ett till ben att stå på och ett sätt att få större frihet. Vi har båda gått ned till 80 procent för att hinna ägna oss åt fastigheten, säger Ulrika.

VILL UPPLEVA MYCKET

De är tacksamma för att fastigheten har skog i olika åldrar. På så sätt hinner de uppleva olika skeden och utföra många olika åtgärder, från markberedning till slutavverkning.

– Annars hinner man ju inte med så mycket om man blir skogsägare när man närmar sig 50, säger Ulrika.

Både hon och Håkan är vetgiriga och de vill gärna göra en hel del av det praktiska arbetet själva. De har redan planterat, röjt och till och med avverkat ett mindre område på egen hand.

– Vi kan inte så mycket om skog, men vi är väldigt nyfikna och sätter oss in i saker allt eftersom. Och vi går på de flesta kurser som erbjuds, berättar Ulrika medan hon guidar oss till området som de planterade för två år sedan.

CONTORTA TROTS TVEKAN

Där växer nu rejäla, frodiga contortaplantor som ser ut att njuta av tillvaron lika mycket som Ulrika gör.

– De här har ju tagit sig riktigt bra, jag känner mig faktiskt lite stolt. Det var en kunnig person som visade oss hur vi skulle plantera och vilka ställen som var

bra för plantorna att växa på och sedan gjorde vi jobbet själva.

Men att det är just contorta som växer på deras mark känner hon sig lite kluven till.

– Det känns lite sådär. Jag tycker att contortaskogar kan vara ganska fula, men samtidigt är det väldigt myck-

et älg här så vi valde contorta för att inte få så mycket betesskador. Vi får se framöver om det var rätt beslut.

EN PLAN SOM UNDERLÄTTAR

Fastighetens skogsbruksplan är ofta ett stort stöd när de ska planera för framtiden.

– Planen följde med vid köpet och den är väldigt bra att ha. Det känns skönt att någon som kan skog har tänkt till och lagt upp en strategi.

Närmast i tiden ligger en under-röjning av en granskog som snart ska avverkas. En röjning som de tänker göra själva.

– Det ser vi fram emot. Jag ser också fram emot den tid som jag ska vara här för att bara ha det skönt. Jag älskar att måla och i skogen finner jag ro och då får jag idéer till nya projekt, berättar Ulrika som målar allt från akryl till blyerts och kol.

Och hon har ett speciellt favoritställe, där hon får extra mycket energi.

– Jag har hittat min alldeles egen inspirationsglänta, i min alldeles egen skog. Det är en frihetskänsla som jag unnar alla.

*”Jag har hittat min
alldeles egen inspira-
tionsglänta, i min
alldeles egen skog.
Det är en frihets-
känsla som jag
unnar alla.”*

... mer om Ulrika

GÖR: Är lärare och skogsägare.

FAMILJ: Maken Håkan och fem barn.

BOR: I Bodum, sydöst om Örnsköldsvik.

KAN INTE VARA UTAN: Mina pennor.

MOTTO: Man ska vara lite modigare än man egentligen är.

Moms och avdrag går inte hand

Är det okej att dra av kostnaden för en fyrhjuling och får man lyfta momsen för underhållet av sin ladugård? Linda Sundgren, skatteexpert på SkogensHus i Örnsköldsvik, reder ut regelverket för några olika situationer som kan uppstå för en skogsägare.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON

Lagstiftningen för moms och avdrag är ganska komplex. Det finns situationer när skogsägare får dra av kostnaden, men inte lyfta momsen. Det finns också situationer när det är tvärtom.

– Avdrag och moms styrs av olika lagar och de går inte hand i hand. Särskilt lurigt är det för de som har en jordbruksdel på fastigheten, förklarar Linda.

Rätten att göra momslyft styrs av mervärdesskattelagen, eller momslagen som den kallas i folkmun. Rätten att göra avdrag för kostnader inom näringsverksamhet styrs däremot av inkomstskattelagen.

– Tidigare var lagarna mer samordnade, men sedan 2013 är det större skillnader mellan dem. Man kan säga att lagarna tittar på frågorna med olika glasögon och det krånglar till det lite, konstaterar Linda.

KOMPLEXT MED JORDBRUK

För att ha rätt att dra av kostnader säger inkomstskattelagen att man ska bedriva en näringsverksamhet och det gör man om

man äger en skogsfastighet. Momslagen tittar istället på frågan utifrån ett annat perspektiv och säger att man ska ha en ekonomisk verksamhet för att ha rätt att lyfta moms. Skogsbruk räknas in även här och så långt är allt frid och fröjd.

Det är därför fritt fram att både dra av kostnader och lyfta moms för saker som är tydligt kopplade till skogsbruket, som kostnader för plantering och markberedning eller inköp av en röjsåg. Men många

skogsägare har även en jordbruksdel på sin fastighet och då kan det bli krångligare.

– Många som har jordbruk har låga och oregelbundna intäkter, och då räknas inte jordbruksdelen som en ekonomisk verksamhet. Då får man inte lyfta moms om man t ex köper en slaghack eller betesputs för jordbruksverksamheten. Där emot är det helt okej att dra av kostnaden för dem, eftersom det styrs av inkomstskattelagen som räknar jordbruksdelen

LYFTA MOMS

När du säljer virke eller något annat i din verksamhet lägger du till moms på priset och den momsen ska staten ha. Det kallas för utgående moms. När du köper något betalar du i stället moms och det kallas för ingående moms. Att man får lyfta (eller dra av) momsen innebär att man får kvitta den ingående momsen mot den utgående momsen. Det är mellanskillnaden som ska betalas in till Skatteverket. Om man får lyfta moms blir det alltså en mindre summa att betala in. Om man inte har någon utgående moms får man ändå igen den ingående momsen.

ATT DRA AV KOSTNADER

Att en kostnad är avdragsgill innebär att du får ta upp den som en kostnad i din bokföring. Då minskar vinsten i verksamheten och därmed minskar även skatten, eftersom man betalar skatt utifrån hur stor vinsten är.

Linda Sundgren,
skatteexpert på SkogensHus

som näringsverksamhet. Tänk också på att EU-stödet räknas som ett bidrag och inte som en intäkt enligt momslagen.

RENOVERING AV BYGGNADER

Det gäller även att tänka till om man till exempel ska renovera ekonomibyggnader. Rätten att dra av momsen styrs nämligen av vad man använder byggnaden till.

– Om du har ett förråd där du både förvarar utrustning som du använder när du arbetar i din skog och maskiner som du använder i jordbruket, så får du lyfta momsen för den del som rör den skogliga verksamheten, men inte för jordbruksdelen om den inte har regelbundna intäkter. Man proportionerar då momslyftet utifrån hur stor del av ytan som används till respektive verksamhet. Används hälften av ytan för skogsverksamheten så får du lyfta hälften av momsen, förklarar Linda.

Det finns alltså även fall där det är tvärtom – att man får lyfta momsen, men inte dra av kostnaden. Det gäller till exempel ibland vid inköp av snöskoter eller fyrhjuling. Läs mer här.

FOTO: PER MATSSON

Får man göra avdrag för skoter och fyrhjuling?

Många skogsägare tycker att det är praktiskt att ha en snöskoter eller fyrhjuling för arbetet i skogen. Men det är inte alltid okej att dra av kostnaden för dem.

Det finns flera rättsfall där domstolen har underkänt avdrag för inköp av snöskoter och fyrhjuling, eftersom den ansett att inköpen har varit av privat karaktär. När domstolen har gjort bedömningarna har den tittat på tre olika saker för att avgöra om fordonen är avsedda för privat bruk eller ska användas i skogsbruket.

1 TEKNISK UTRUSTNING

För skotrar är det en fördel om det finns backväxel, dragkrok och en stark motor. För fyrhjulingar är det en fördel om de är terrängregistrerade eller traktorregistrerade och inte registrerade som motorcykel.

2 HUR SKOGSSKIFTENA SER UT

Areal, läge och terrängförhållanden kan vara av betydelse.

3 HUR VERKSAMHETEN BEDRIVS

Avverkar du själv i din skog och säljer leveransvirke? Hur mycket skötsel kräver din fastighet? Ju mer självverksam du är som skogsägare, desto större sannolikhet är det att få igenom avdraget.

– I Skatteverkets bedömningar ser man en tendens till att ju större fastigheten är, desto lättare är det att få dra av inköpen. Det tycker jag är lite motsägelsefullt. På små fastigheter kan ju skoter och fyrhjuling vara bra alternativ för att forsla ut mindre volymer virke eller vindfällan, i stället för att ta dit stora maskiner, säger Linda.

Även om det inte är okej att dra av kostnaden för inköpen är det okej att lyfta momsen, eftersom det styrs av momslagen.

Skogen då och nu

Glesa tallskogar

när bränder formade skogslandskapet

Granarna brann upp, medan tallarna klarade de många bränderna som härjade i Sveriges skogar förr i tiden. Därför var det ont om mörka John-Bauer-skogar, säger Tomas Rydkvist.

Hur tänker du dig att de svenska skogarna såg ut förr, innan människan började påverka dem? Kanske ser du en John Bauer-målning framför dig, med mossbeklädda marker där granarna står tätt. Men faktum är att Sverige mest bestod av torra, glesa tallskogar.

– Skogen brann väldigt ofta och då var det tallarna som överlevde, säger Tomas Rydkvist som är specialist på naturvårdsbränningar.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Förr i tiden hann det inte gå mer än 40–50 år mellan bränderna i många områden. Det fick en enorm betydelse för skogens utveckling och för de djur och växter som levde där. Genom evolutionen ”vande sig” arterna vid bränderna och vissa blev till och med beroende av dem för att överleva. Det finns exempelvis insekter som stämmer träff vid bränder för att para sig och lavar som bara kan leva på kolad ved.

Det finns också mängder av arter som inte är helt beroende av bränder, men som gynnas av dem. Många av dessa arter vill ha det öppet och ljus, som det blir när en brand har dragit fram. En hel del växter uppskattar också att mossan och lavarna på marken brinner upp, så att deras frön får en möjlighet att gro i den blottade jorden.

– Generellt kan man säga att många arter som gillar bränder inte har så vassa armbågar, utan har svårt att hävda sig gentemot andra arter. När det har brunnit får de helt enkelt chansen att växa till, förklarar

Illustration av John Bauer ur "Bland tömtar och troll".

► Tomas som har jobbat med naturvård och bränning vid SCA under många år.

GRANARNA DOG I BRÄNDERNA

Bränderna styrde vilka trädslag som växte i våra skogar. Granar klarar sällan bränder, så de blev inte särskilt gamla. Tallar däremot är specialister på att överleva bränder, så de tog över. Landskapet dominerades därför av glesa tallskogar, där bastanta tallar stod och solade sig med rejält avstånd till närmaste granne. Det fanns också mycket mer lövträd än i dag, eftersom lövträd har lätt för att föryngra sig efter en brand.

– Visst fanns det John Bauer-skogar också, men det var bara små arealer som slapp undan brand så pass länge att de hann utvecklas till sådana miljöer. Oftast var det så att granarna hann börja slå rot och växa i skuggan under tallarna, men sedan kom nästa brand och tog död på dem – och så startade processen om på nytt, säger Tomas.

Bränderna präglade skogarna i tusentals år och arter som tycker om ljusa, soliga miljöer hade glada dagar. Men i slutet av 1800-talet började människan att släcka skogsbränderna effektivt och det förändrade förutsättningarna radikalt.

Tallar och lövträd förlorade sina konkurrensfördelar och minskade därför rejält i antal. Granarna tjänade däremot på omställningen, liksom andra arter som gynnas av mörkare och fuktigare miljöer. Att bränderna blev mer sällsynta påverkade också allt från insekter och fåglar till örter, lavar och mossor.

– Det blev ett enormt skifte. Förr var det exempelvis mest lavar som täckte marken i våra skogar, men i dag är stora delar täckt av mossor, eftersom de trivs bättre i skuggan i de täta granskogarna.

MYCKET LIV I DÖDA TRÄD

En annan stor skillnad är att det finns mindre död ved i skogarna nu för tiden. När bränderna drog fram var det många träd som dog och därmed skapades mängder av död ved, som gav både mat och boplatser åt djur och växter.

– Det är makalöst mycket liv i döda träd. De är otroligt viktiga livsmiljöer, konstaterar Tomas.

Särskilt värdefulla är stammarna av gamla tallar som har överlevt flera bränder, men som till slut har dukat under.

– När tallarna har skadats av olika bränder genom åren har de impregnerat sig själva med tjärämnen så att veden har blivit motståndskraftig. Skadorna har också gjort att trädet har växt långsammare och veden har därmed blivit mycket hård. Det gör att de döda tallar-

Bränderna skapade mycket död ved, där många arter kunde leva och hitta föda. Brandskadade tallar impregnerar sig med tjärämnen och därför kan de ta flera hundra år innan de bryts ned.

na kan finnas kvar och göra nytta i hundratals år innan de till slut bryts ned, förklarar Tomas.

BRÄNNINGAR GYNNAR ARTER

Men nu är det alltså ont om sådana tallar. Det är också ont om den typ av skogar som uppstår efter bränder.

– Det gör att brandberoende arter har det tufft. De har levt i en slags barkbrödstillvaro i 150 år nu, säger Tomas.

För att råda bot på det jobbar SCA regelbundet med att göra naturvårdsbränningar. Då bränner man skog under kontrollerade former och skapar livsmiljöer som de brandberoende arterna behöver. Man skapar också skogar som såg ut som de gjorde förr: glesa, ljusa tallskogar med en hel del lövträd, men inte så mycket gran.

– På många marker är bränning den bästa skötselåtgärden vi kan sätta in, eftersom det är den mest naturliga insatsen vi kan göra. Elden är det som har format våra skogar sedan urminnes tider, konstaterar Tomas.

När bränderna präglade skogen täcktes marken mest av lavar, som uppskattade de torra, ljusa tallskogarna. Nu har mossan tagit över mycket mer, eftersom den trivs i skuggan under granarna, som vi har gott om nu.

GIGANTISKA BRÄNDER

Förr hade bränder en oerhört stor påverkan på de svenska skogarna. Riktigt torra somrar kunde det brinna gigantiskt mycket – flera tiotals procent av skogen kunde eldhärjas.

- Salabranden var till exempel bara en liten plutt i jämförelse. Bara på SCAs marker skulle vi ha haft en och en halv Salabrand per år om det skulle brinna lika mycket nu som det gjorde förr, berättar Tomas Rydkvist.

**Följ med till
en av SCAs
bränningar!**

SE NÄSTA SIDA

3

skäl till att tallar ofta överlever bränder

- 1 De har tjock bark.
- 2 Kronan sitter högt och tar därför inte eld så lätt.
- 3 De har pålrot, en rot som växer djupt och därmed skyddas från hettan.

Tallar som har överlevt skogsbränder har ofta s k brandljud, stamskador där barken har fallit av och veden har blottats.

Markvegetationen brändes bort på stora områden och många stammar svärtades av elden. I stort sett alla tallar överlevde bränningen, medan en del granar dog. Precis som det brukar bli när skogen brinner.

FOTO: TOMAS RYDKVIST

NATURVÅRDSBRÄNNING – många trivs

Fem år har gått sedan SCA gjorde en naturvårdsbränning vid sjön Återvänningen i Medelpad. Det var en värdefull insats för många brandberoende arter, som lockas av allt från glöd till kolad ved och öppna tallskogar.

Vissa av dem kom troligen hit redan när skogen stod i lågor, andra trivs här just nu, medan en del kommer först om ett par hundra år.

Vi kryssar mellan sotsvarta tallar och döende granar, medan Tomas förklarar vilken otrolig nytta en naturvårdsbränning gör. Nyttan börjar så fort man har tänt på.

– Den sotsvarta praktbaggen brukar komma direkt. Den känner lukten av rök på flera kilometers håll och flyger till branden för att hitta en partner som den parar sig med i glödbränderna, berättar han.

Många andra insekter lockas också av bränder, men kommer först ett tag efteråt. Här vid Återvänningen, nordväst om Stora Laxsjön, har SCA bland annat hittat spår av den sällsynta tallkapuschongbaggen som lever i brandskadade träd.

INSEKTSKALAS FÖR FÅGLAR

De många insekterna lockar i sin tur till sig fåglar.

– De första två åren efter en bränning är det alltid mycket hackspettar, eftersom det finns så mycket

insektslarver att kalasa på, säger Tomas och visar hur hackspettar har fläkt av barken på några björkar.

På några andra björkar växer svampen brandskiktsdyna, som ser ut som små svarta pingpongbollar på den vita stammen. Svampen finns inuti alla björkar men själva fruktkroppen, alltså det som syns utanpå stammen, växer bara till om björkarna dör i en brand.

Brandskiktsdynan är boplatz för flera sällsynta insekter. En del bor inne i själva fruktkroppen, medan andra borrar sig in i stammen alldeles intill.

– Att brandskiktsdynan finns här är ett bra kvitto på att vi har lyckats med bränningen, säger Tomas.

SÄLGEN FÅR EN CHANS

På marken har mycket av mossan och laven brunnit upp, men samtidigt spirar nytt liv. Mjölkkört och hallon trivs bra här och det finns gott om späda små sälgar.

– Sälgarna hade inte funnits här om vi inte hade bränt bort mossan och laven så att jorden blottades. De behöver bar mineraljord för att kunna gro, berättar Tomas och fortsätter:

– Sälgen är ett av de mest värdefulla trädslagen i de svenska skogarna. Den är viktig för humlor, fjärilar och andra pollinerare eftersom den blommar så tidigt på våren. Man brukar säga att den är naturens viktigaste frukost. I dag är det ont om sälgar i Sverige, så det är viktigt att göra insatser som gynnar dem.

På marken en bit bort ligger en silverfärgad gammal tallstam, med en helt kolad undersida. Den är ett exempel på hur bränningen skapar nytta i flera sekler.

– Tallstammen kommer att vara viktig för ovanliga

Fem år har gått sedan SCA gjorde en naturvårdsbränning i skogen vid sjön Återvänningen i Medelpad.

när det hettar till

insekter och lavar under oerhört lång tid. Det kommer att ta flera hundra år innan den bryts ned och under tiden kan den göra nytta för många olika arter, bland annat sådana som bara lever på kolad ved, säger Tomas.

SKA BRÄNNAS IGEN

Många arter får alltså mat och boplatser direkt efter en bränning, men att återskapa skogar som de såg ut förr tar ofta längre tid. Målet är glesa, ljusa tallskogar med en hel del lövträd, men inte så mycket gran.

– Just det här området kommer att brännas igen om några år, för att döda fler granar och för att gynna tall och lövträd ännu mer. Det ser lovande ut redan nu och vi kommer nog att få ett riktigt bra resultat efter nästa bränning, avslutar Tomas.

5

saker som många brandberoende arter gillar med bränningar

- 1 Att mossor och lavar brinner upp så att deras frön kan gro i bar mineraljord.
- 2 Att konkurrensen minskar eftersom konkurrenterna dör av bränderna.
- 3 Att det skapas öppna, soliga platser.
- 4 Att det skapas kolad ved.
- 5 Att det skapas död ved.

Sälgens frön har hittat bar mineraljord där de kan gro och nu spirar späda sälplantor i området som brändes. Sälgen är ett mycket viktigt trädslag, inte minst för humlor och andra pollinerare.

Brandskiöldsdynans små pingpongbollar vittnar om att bränningen varit lyckad. Svampen uppskattas av många insekter.

FOTO: LARS WIKARS

Tallkapuschongbaggen – gillar gränsen mellan liv och död

Tallkapuschongbaggen är en skalbagge som lever i brandljud på gran och tall. Den lever precis i gränsen mellan död och levande ved, där det finns som mest kåda. Det är en ogästvänlig plats där inte några andra vill bo, så tallkapuschongbaggen slipper konkurrens.

FOTO: TOMAS RYDKVIST

Svedjenävan – kräver hetta för att gro

Svedjenävan är en ört vars frön behöver hettas upp för att skalet ska spricka upp och de ska kunna gro. Fröna kan ligga i jorden i flera hundra år i väntan på en brand.

FOTO: TOMAS RYDKVIST

Kolfarnlaven – en riktig kolnörd

Kolfarnlaven har väldigt specifika krav på hur den vill ha det. Den växer bara på bränd ved, främst på kolad kärnved av tall.

Nya ansikten

MARIA NYBÄCK,
marknadsassistent i Medelpad

Jag bor i: Allsta.

Bakgrund: Jag har arbetat som konferens- och eventansvarig. Jag har även arbetat på ett flygbolag och som flygvärdinna.

Familj: Man och två döttrar på 6 och 8 år, samt två katter.

Det bästa med skog: Lugnet, avkopplingen, svamp- och bärplockning – och att den är tillgänglig för alla.

Det vet inte många om mig: Jag fullkomligt älskar korianter och äter det flera gånger i veckan.

Drömresemål: Jag har precis börjat släktforska lite och en drömräsa just nu är att resa i mina släktingars fotspår i orter i norra Sverige och även i Finland.

Det bästa med sommaren är: De ljusa kvällarna och att få vara i trädgården och odla och plantera.

PATRIK SANDBERG,
virkesköpare i Liden/Indal

Jag bor i: Sundsvall.

Bakgrund: Arbetade 13 år som CNC-operatör på Bosch Rexroth. Studerade till skogskandidat på Linnéuniversitetet på halvfart medan jag arbetade heltid.

Familj: Sambo, en dotter som nyss fyllt 2 år och en gotlandsstövare.

Mitt råd till dig som äger skog: Se till att ha en uppdaterad skogsbruksplan och vänta inte för länge med röjningar. Det är en investering för framtiden.

Om jag fick resa i tiden skulle jag vilja resa till: Helsingfors, mars 1808, för att få Cronstedt att inte gå med på en kapitulation av Sveaborg.

Det vet inte många om mig: Jag är bra på att komma ihåg låttexter och att hitta på egna texter till melodier.

MAX BJÖRKLUND,
virkesköpare i Luleå

Jag bor i: Luleå.

Bakgrund: Jägmästare. Jag arbetade för SCA i Norrbotten under mina studier och har även hunnit arbeta på Skogsstyrelsen under ett år.

Familj: Flickvän, hund och två katter.

Om jag var ett träd skulle jag vara: Tall, en solälskande pionjär som trivs fint i norrbottniska förutsättningar.

Jag skulle vilja uppleva: En bilresa längst USAs östkust.

Livsmotto: Livet ska levas, inte överlevas.

Det bästa med sommaren är: Att spendera veckor i stugan i Piteå.

Bästa hemsidan/app: Skogsvinge, den hjälper både mig och markägarna i vårt samspel med varandra.

TOVE LARSSON,
virkesköpare i Kälarne

Jag bor i: Anundgård.

Bakgrund: Utbildad gymnasieingenjör. Jag har arbetat inom olika vårdyrken, varit trafikledare för taxi hos Länstrafiken och vd för Taxi Drakstaden. Jag har ett eget städbolag.

Familj: Lever med mina barn, en dotter på 7 år och en son på 5 ½ år, samt jämthunden Silas och katten Krut. Min särbo finns i Bispgården.

Det inspirerar mig i jobbet: Att skogen vårdas på ett bra sätt. Fina och välsköttade trakter är en fröjd för ögat.

Bästa utflyktstipset: Döda fallet i Ragunda. Barnen älskar det!

Skulle vilja prova: Flyga helikopter.

Dold talang: Tecknar, helst med kol/blyerts.

Jag skulle vilja träffa: Min farfar. Han lämnade ett stort tomrum efter sig och är obeskrivbart saknad.

ELIN JANUM,
marknadsassistent
i Norrbotten

Jag bor i: Piteå.

Bakgrund: Studerade på upplevelseproduktionsprogrammet på Luleå tekniska universitet. Har varit trainee på Icehotel, jobbat som projektledare på en eventbyrå och med arbetsgivarrelationer på Arbetsförmedlingen.

Familj: Maken Tau och barnen Nova och Julius.

För mig betyder skog: Jag är uppväxt på landet och några av mina bästa barndomsminnen handlar om upplevelser i skogen – skoterturer till oupptäckta tjärnar där vi pimplat massor av abborrar och svamplockning med farmor. Jag och familjen spenderar mycket tid i svampskogen hela hösten.

Det inspirerar mig i jobbet: Att få vara kreativ och tänka utanför den berömda boxen. Att skapa meningsfulla upplevelser som kan påverka och väcka nya tankar.

Jag skulle vilja uppleva: Om jag fick resa tillbaka i tiden skulle jag vilja uppleva Live Aid 1985 på Wembley Stadium.

Person jag skulle vilja vara för en dag: Donald Trump – så att jag kan avgå som president.

MARTIN HELMERSSON,
virkesköpare i Offerdal

Jag bor i: Raftälven utanför Föllinge.

Bakgrund: Jobbade med plantsättning, röjning och huggning innan jag började köra skogsmaskin. Har drivit Föllinge såg och byggvaruhandel 2002-2016. Utbildar i motorsågs- och röjsågs-kort. Jobbar också som fjällräddare.

Familj: Fru och två barn 15 och 12 år. Två jämthundar.

Det bästa med skog: Den rofylldhet som infinner sig när man kommer ut i skogen. Intressant att se vad naturen skapar.

Bästa tipset till skogsägare: Lägg prio på röjningsbestånden!

Det inspirerar mig i jobbet: Alla kundkontakter, t ex att få följa en markägare ut i skogen på hans skifte och höra dess historia.

Person jag skulle vilja vara för en dag: Det skulle vara kul att få vara min morfar när han vaktade kolmila och få se hur det var då!

På fritiden tycker jag om att: Jaga, främst älg, fiska och fjällvandra.

Det gör jag om jag vinner en miljon: Kanske köper ett skogsskifte.

PETER HÄGER,
virkesköpare
i Ljusdal/Ytterhogdal

Jag bor i: Älvros Remmen, öster om Sveg.

Bakgrund: Har jobbat i skogen sedan 1976 med manuell huggning, skogsmaskiner, skogsentreprenad, drivningsledning och de senaste 13 åren med skogsvård och köpverksamhet i andra skogsbolag.

Familj: Gift med Ann och vi har fyra barn, fyra hundar, två katter och tre hästar.

Mitt råd till dig som äger skog: Skaffa en skogsbruksplan. Se över din skog och dina åtgärder, och röj ungdomskogarna vid rätt tidpunkt.

”Røj ungskogarna vid rätt tidpunkt.”

Favoritprogram på TV: Solsidan och Alaska: The Last Frontier.

Tre ord som beskriver mig: Öppen, positiv och intresserad av människor.

Äter helst: Husmanskost och framför allt viltkött i olika varianter.

Bästa appen: Topo GPS terrängkarta över hela Sverige och stora delar av fjällvärlden för 40 kr.

MARTIN UDDH,
virkesköpare i Ljusdal norra/
Delsbo/Bjuråker

Jag bor i: Sunnanås, strax utanför Ljusdal.

Bakgrund: Utbildad skogsmästare. Har jobbat 7 år på Holmen med traktplanering.

Familj: Sambon Johanna och våra fyra jakthundar.

Mitt bästa tips till skogsägare: Fundera på vad du har för mål med ditt skogsäggande.

Om jag var en bil skulle jag vara en: Toyota Land Cruiser – pålitlig och driftsäker.

Det inspirerar mig i jobbet: Nöjda skogsägare.

Utflyktstips för en sommar-dag: Gå någon av våra fina vandringsleder i Hälsingland.

Om jag fick resa i tiden skulle jag resa: 150 år framåt i tiden och se den tekniska utvecklingen.

Drömrese-mål: Åka på safari någonstans i Afrika och uppleva djurlivet.

Det gör livet gott att leva: Att få tillbringa tid i naturen tillsammans med familjen. Det ger glädje, energi och upplevelser.

På gårdsplanen ligger ett rejält lass med vidjor redo för transport till nästa gårdsgårdsbygge, från smedjan hörs stadiga hammarslag och i dörren möts man av en tydlig doft av tjära.

Det är högsäsong för företaget Jämtgårdsgård som håller liv i en hantverkstradition med anor från medeltiden.

Gårdsgårdar och gammeldags charm

– populärt hantverk från Jämtland

Mitt ute i skogen, där grusvägen känns som allra smalast, ligger det ett modernt trähus i grått, rött och blått. Det lyser som en pärla mitt i allt det sommargröna – och det märks att Olle Göransson är stolt när han visar runt i lokalerna. Och med rätta, här i Sandnäset utanför Svenstavik har han tillsammans med Susanne Göransson skapat Sveriges största tillverkning av gårdsgårdar.

–Vi har många kunder runt Stockholm, berättar Olle som har omkring 15 anställda för att hinna med alla beställningar.

Alla gårdsgårdarna på Skansen är byggda av gänget från Sandnäset och flera hus och villatomter på orter som Åkersberga och Norrtälje ramar in av en äkta jämtländsk gårdsgård.

– Det blir som en tavelram, säger Olle som ofta möts av nöjda kunder och starka känslomässiga reaktioner.

Framför allt hos den äldre generationen väcker det mycket minnen menar Olle och berättar om en 70-årig man i Danderyd som blev så röd att han grät en skvätt när gårdsgården var färdig.

ROFYLLT

Inga-Lill Dahlberg i grannbyn Gillhov bekräftar den bilden. Hon och hennes man Hasse köpte en gammal affär längs med byvägen för några år sedan och behövde ett staket för att inte hundarna skulle rymma. Men det blev så mycket mer. Nu hälsar den stadiga grinden välkommen och de snedställda slanorna av gran passar så bra mot det röda huset.

– Det är fantastiskt bra, så rogivande. Jag kan nästan inte beskriva i ord hur

Det gäller att ha rätt känsla för trä när man bygger grindar. Och det har verkligen Peshwar Omar som tidigare jobbade som möbelsnickare i Syrien.

mysigt det är, säger Inga-Lill som också fick tårar i ögonen första gången hon såg den färdigbyggda gårdsgården på plats.

FÄBODVALLAR

Gårdsgårdsbyggarna hjälper bl a familjer som vill ha ett staket med charm från 1800-talet, trädgårdsodlare som vill stoppa vildsvin och jordbrukare som vill hägna in sina djur. Samtidigt gör de också en kulturgärning när de bevarar kunskapen om hantverket och ersätter gamla gårdsgårdar som rasat.

Inga-Lill Dahlberg samspråkar glatt med Olle Göransson. Hon är en av hans många nöjda kunder. – Gärdsgården blev pricken över i:et, säger Inga-Lill.

David Svensson smider beslag och hakar till grindar och stolpar.

– Vi har byggt mycket åt länsstyrelserna, säger Olle och ger exempel på olika fåbodvallar.

KÅDA SOM RÖTSKYDD

Råvaran är viktig i gårdsgårdsbygget. Den ska komma från träd som är minst 80 år gamla och de ska ha vuxit långsamt för att ha det rätta virket, med täta årsringar. Det är också viktigt att hugga på vintern, för då blir virket mer motståndskraftigt.

För att förlänga livet ytterligare på gårdsgårdarna bränns spetsarna på störrarna som ska ner i jorden.

– Kådan tränger ut inifrån och täpper till porerna, så den blir impregnerad inifrån, säger Olle.

De snedlagda slanorna hålls på plats med hjälp av smala vidjor som ångkokats så mjuka att de går att forma. Men det gäller att ha handskar och vara snabb i vändningarna.

– De är 100-gradiga när man tar i dem och binder, säger Olle som hållit på med hantverket i drygt 20 år och inte tröttnat än.

– Det är otroligt egentligen att jobba i trä, du skapar något med händerna.

TEXT & FOTO: SARA ADELHULT

Pinngrind, torpargrind eller herrgårdsgrind, här finns en grind för alla.

Vidjor av senvuxen gran håller ihop de snedlagda slanorna mellan störrparet.

Myter om gårdsgårdar

MYT 1. Plocka sju sorters blommor och hoppa över sju gårdsgårdar på midsommarafton – då drömmer du tvärsäkert om den du ska gifta dig med.

MYT 2. Väntar du barn och undrar om det är en pojke eller en flicka? Lugn. Sätt dig på en gårdsgård och vänta på första bästa tamboskap som går förbi. Djurets kön avgör saken.

Din Skog • 2.2019

Fråga en expert

Varför finns det så få lövträd?

Jag undrar varför det finns så lite lövträd i våra skogar.

BJÖRKEN

Emelie Westin, naturvårds-specialist vid Medelpads skogsförvaltning:

Enligt Riksskogstaxeringen har lövträden ökat de senaste

50 åren. Den senaste tiden har ökningen varit relativt större än för barrträden.

Nu består 18 procent av virkesförrådet av lövträd, varav 2/3 är björk. 9 procent av skogen är lövdominerad, men det mesta växer i barrdominerade skogar. Samtidigt finns det stora arealer med väldigt låga inslag av löv.

Det är främst tre faktorer som påverkar lövträden:

- 1) Skogsbrukets inriktning på barrträd, där vi främst planterar barrträd och röjer bort en hel del lövträd för att gynna barrträdens tillväxt.

- 2) Försämrade gröningsförhållanden för särskilt asp och sälg p g a att det är mycket färre skogsbränder nu jämfört med förr.

- 3) Högt betestryck som kan förhindra plantor att växa upp till träd. Klövviltet har en förkärlek för vissa trädslag; tallkvistar utgör huvudfödan vintertid, men de föredrar rönn, asp, sälg och ek, och till viss del även björk.

Upprepat bete kan göra att plantorna av lövträd mer blir som buskar, i stället för att växa upp till riktiga träd. Det gör att det finns risk för att det blir brist på träd som kan ersätta de gamla lövträden när de dör, vilket medför negativa konsekvenser för alla arter som har dem som livsmiljö.

Som examensarbete gjorde jag en uppföljning av hägn som hindrar vilt från att beta inom vissa områden. Jag fann då att björk, asp, rönn och sälg hade nått betesfri höjd inne i hägn, medan endast björk hade lyckats på utsidan.

FOTO: JULIANA YONDT

Vad vill du veta?

Ställ en fråga till SCAs experter inom t ex skogsvård, markjuridik och naturvård! Mejla till info.skog@sca.com.

FOTO:

I nästa nummer!

Agnes går in **helhjärtat för jakt**

Massor av tips från skatteexperten

Gallra – och **njut av din skog**

Bli en bi-vän

Bin är oerhört viktiga för vår överlevnad. Mycket av maten som vi äter kommer nämligen från växter som de pollinerar. Men bina har det inte så lätt i dagens samhälle. Här tipsar vi om hur du kan hjälpa dem!

BINA ÄR UTSATTA för många hot, bland annat sjukdomar och bekämpningsmedel. I takt med att odlingslandskapet har förändrats och blivit mer enfarmigt har även många blommor minskat i antal, vilket slår hårt mot bina som inte hittar tillräckligt med nektar att äta. Dessutom har de svårt att hitta säkra vattenkällor. Men med enkla åtgärder kan du göra stor skillnad för bina!

BYGG ETT BO

Vissa vildbin bygger sitt bo i hål i trä som andra insekter redan har gnagt i. Genom att borrar några hål i en träbit och hänga upp den i soligt läge kan du ge bina bra bon. Hålen ska vara ca 5-6 cm djupa, men de ska inte gå rakt igenom hela brädbiten, utan det ska finnas en botten i boet. Du kan även göra bihotell av vass eller bamburör som du buntar ihop och hänger upp.

LOCKA MED NEKTARRIKA BLOMMOR

Så in blommor med mycket nektar på något område som du inte använder för skogs- eller jordbruk. Klöver och honungs-facelia är exempel på bra växter, men du kan även köpa speci-ella fröblandningar som har en större variation av växter. Det är också bra att odla blommor på din balkong eller i trädgården och att tänka på att inte slå vägkanter m m medan de fortfarande blommar.

GÖR EN BI-VATTNARE

Ta en låg form, t ex en pajform, och fyll den med vatten och små stenar. Bina kan då landa på stenarna och riskerar inte att drunkna när de dricker. Ställ formen i närheten av blommor och grönska där bin brukar trivas.

GÖR FRÖBOMBER

Blanda ½ dl blandade fröer från vilda blommor med 2 dl torkad kompost eller näringsrik jord och 3 dl lera. Rulla till bollar stora som golfbollar och låt dem torka i solen. Placera ut dem där det finns jord och där du tycker att det saknas blommande växter. Låt sedan regn och solen göra resten. Förhoppningsvis har du snart skapat ett helt smörgåsbord av blommor till bina.

Läs mer på:

www.naturskyddsforeningen.se

